

Fjerde kvartal 2008

Statsminister Anders Fogh Rasmussen (V) tog den demokratiske præsidentkandidat Barack Obamas sikre sejr ved det amerikanske præsidentvalg 4. november helt roligt.

“Den største forskel bliver nok i stil, udtryksform og måske metode. Når det gælder det grundlæggende politiske indhold, så er jeg ikke sikker på, at der bliver så forfærdelig stor forskel, i hvert fald når vi ser på amerikansk udenrigspolitik”, udtalte statsministeren til Ritzau dagen efter valget.

Statsministeren, der aldrig har lagt skjul på sin store sympati for præsident George W. Bush, hæfter sig ved den kommende amerikanske præsidents beslutning om at koncentrere USA's militære indsats i Afghanistan for at hindre landet i igen at blive en base for terrorvirksomhed vendt mod nabolandene og resten af verden.

Hvad så med Irak? For et af de markante nybrud ved det amerikanske præsidentvalg var, at amerikanerne for første gang i deres historie valgte en politiker, som midt under en krig definerede sig som modstander af denne krig – og at han havde advaret mod krigen, inden den brød ud.

Hans argumenter den gang var for øvrigt de samme, som Tyskland, Rusland, Frankrig, Sverige og andre europæiske lande brugte – og som stod i skærende kontrast til argumenterne fra Det Hvide Hus og den danske regering.

Bliver Danmark så straffet?

Nej. For det første vil Barack Obama forsøge at samle USA's allierede. For det andet stod hans eget parti, Demokraterne, i lang tid bag præsident George W. Bushs Irak-politik, om end entusiasmen var mere end begrænset.

Men: selv om Danmark med indsatsen i Afghanistan stadig vil være i god 'standing' i Washington D.C., er stjernen falmet, erkender en dansk diplomat med gode forbindelser til flere af de kommende topfolk i den amerikanske administration.

“De betragter os nok som lidt naive. Nyttige idioter er måske så meget sagt, men vi har status som et land, der klapper hælene sammen, når storebror kalder. Det giver ikke den store respekt. Og i Afghanistan er vi kun ét land blandt mange”.

Er der ellers noget, vi skal være bange for?

Flere danske politikere pegede før og efter valget på, at Barack Obama

har udtalt sig kritisk om visse sider af frihandelen. Flere demokrater har stillet spørgsmålstejn ved frihandelsaftalen mellem Canada, USA og Mellemerika, og planer om eventuel statsstøtte til kriseramte industrier med bilindustrien i spidsen bliver fulgt meget nøje i Europa.

Grønt parallelløb?

Men hvis der er to, som i de kommende år vil stå sammen om en såkaldt grøn vækstøkonomi, er det Anders Fogh Rasmussen og Barack Obama.

Fogh Rasmussen overraskede sit eget parti, Venstre, med sin grønne vision på partiets landsmøde i Herning den 16. november, halvanden uge efter præsidentvalget i USA. "Jeg vil sætte det meget ambitiøse mål, at vi skal gøre Danmark helt fri af fossile brændsler som olie, kul og gas. Vi skal skabe et fossilfrit Danmark. Vi skal skabe en grøn vækstøkonomi i Danmark", sagde statsministeren ifølge Ritzau.

Grøn økonomi er svaret på den finansielle krise, mener Fogh Rasmussen. Han benyttede landsmødet til at slå et slag for, at Danmark skal blive absolut førende inden for ny miljøteknologi.

Ligesom Barack Obama har signaleret et klart kursskifte i USA i retning af at (forsøge at) gøre sig fri af olieimport ved at udvikle mindre klima- og miljøbelastende energiteknologi, skal Danmark ifølge Anders

Fogh Rasmussen nu satse på vedvarende energi og netop grøn teknologi.

Det grønne kursskifte i USA styrker også de danske forhåbninger om en global aftale ved klimatopmødet i København til november. Hvis Barack Obama endda vil deltage i klimamødet – 'COP15' – i Bella Center, vil de danske værter utvivlsomt også være godt tilfredse.

Obama bestyrkede håbet herom, da han ved åbningen af den californiske guvernør Arnold Schwarzeneggers internationale klimakonference samtidig med Venstres landsmøde sagde: "Når jeg har overtaget præsidentembedet, kan I være sikre på, at USA igen vil engagere sig dybt i disse forhandlinger (om en international klimaaftale, red.) og hjælpe med at føre verden mod en ny æra med globalt samarbejde om klimaforandringer".

Klimaminister Conni Hedegaard var da også klar til at invitere Barack Obama til Grønland, hvor hun har brugt udviklingen i Isfjorden i Ilulissat som illustration af klimaforandringer – og påmindelse om nødvendigheden af at mindske CO₂-udslippet her til jords.

Conni Hedegaard var dog ikke ligefrem begejstret for Obamas ambitionsniveau. Hvis den ny præsident vil gøre USA førende i kampen mod klimaforandringer, skal han styrke sine mål, sagde den danske klimaminister efter, at Barack Obama havde erklæret, at USA's drivhusgasser i

2020 skal ned på 1990-niveau – mens EU-kredsen i samme periode vil begrænse sit CO₂-udslip med 20 pct. i forhold til 1990-niveauet.

“Det er klart, at vi andre vil kræve egentlige reduktioner af USA i forhold til 1990-niveauet”, sagde Connie Hedegaard til Politiken.dk.

Afrika-initiativ

Hjemlige trakasserier kom (også) til at stå over for internationale ambitioner, da statsministeren i november lod Venstre-ministre være alene hjemme for, at han selv kunne slå et slag for økonomisk udvikling i Afrika.

Stort spektakel, i hvert fald hjemme, hvor statsministeren knapt havde forladt landet, før partifæller i ministerierne for integration og velfærd og snart beskæftigelse kastede sig over hinanden i uenighed om dialog – eller rettere om, hvilke repræsentanter for det muslimske mindretal, samfundet skal føre dialog med.

Vore danske medier og tilhørende spindoktorer var ikke overraskende mere optaget af at fortolke de hjemlige bataljer i regeringschefens parti end af hans – internationalt set – usædvanlige prioritering af at søge løsninger på Afrikas økonomiske krise.

Men sådan var det, at i november 2008 valgte den danske statsminister at bruge adskillige dage på samtaler i sin internationale Afrika-kommision. Fogh Rasmussen fremlagde ef-

ter et møde i Addis Abeba i Etiopien seks forslag, som han kaldte et opgør med ‘gammel udviklingssocialisme’.

Fattigdommen i Afrika skal ifølge Fogh Rasmussen bekæmpes med den private sektor. Med liberalisering. Ved vægt på små og mellemstore virksomheder. Med inddragelse af kvinder – og med skelen til de dynamiske vækstøkonomier i Sydøstasien.

Og så måtte ministre og spindoktorer passe sig selv derhjemme et par dage. Fogh var i Addis Abeba parat med ‘den største danske udviklingspolitiske satsning nogensinde’, som statsministeren sagde.

Varme på euroen

Dansk Folkeparti satte sig op på den høje hest, da Fogh Rasmussen (V) i begyndelsen af november åbnede for en hurtig afstemning om euroen. Partiets EU-ordfører Morten Messerschmidt kaldte meldingen fra statsministeren for en ‘krigserklæring’, og han truede med en ny fodnoteperiode i dansk udenrigspolitik.

Baggrunden for polemikken var finanskrisen i oktober.

“Den seneste tids begivenheder har forstærket behovet for at lade danskerne tage stilling til euroforbeholdet”, lød det fra Anders Fogh Rasmussen (V), og kort tid efter vedtog et bredt flertal i Folketinget at afholde en høring om euroforbeholdet i januar 2009.

Baggrunden for meldingerne var presset på den danske krone under finanskrisen i oktober, som tvang Nationalbanken til at hæve den danske rente med det resultat, at rentespændet – forskellen mellem renten i Danmark og euro-landene – tog til og i begyndelsen af november var på 1,75 pct. Ifølge beregninger fra Venstre kostede det boligejere med flexlån på to millioner kr. 16.000 kr. om året.

Det er til at forstå, og flere meningsmålinger viste flertal for dansk tilslutning til euroen, som et solidt flertal sagde nej tak til ved folkeafstemningen i 2000. Den gang var et af daværende statsminister Poul Nyrup Rasmussens (S) argumenter for et ja, at deltagelse i euroen ville sikre danskerne mod at stå alene i en økonomisk krise.

De EU-venlige partier støttede statsministeren. SF, der ellers er klar til en afstemning om de danske forbehold minus forbeholdet om euroen, kaldte det med finansordfører Ole Sohns formulering for “hamrende uansvarligt at tage en afstemning midt i en krise”. Dansk Folkeparti og en af Venstres egne kandidater til valget til Europa-Parlamentet i juni, Jens Rohde, brugte stort set samme formulering.

Statsministerens melding lød: ro på. Der er ikke taget beslutning om en folkeafstemning, og han lovede, at Folketingets høring om euroen ikke bliver startskuddet til en folkeafstemning.

Truslerne fra Dansk Folkeparti er ikke nye. Tidligere på året kørte partiet en hidsig kampagne mod EF-Domstolen, og partiet har truet med i EU-sager at indgå i flertal uden om regeringen med det resultat, at et sådant flertal kan tvinge danske ministre til i Bruxelles at forsvare sager, som regeringen er imod.

Spørgsmålet er så – som i andre sager – hvor langt Dansk Folkeparti tør gå i den svære kunst det er både at være i opposition til den siddende regering – og i det daglige fungere som dens støtteparti? Til gengæld er det sikkert, at Danmarks forhold til eurosamarbejdet nu igen for alvor er på dagsordenen med mulighed for en folkeafstemning i løbet af 2009.

* Per Stig Møller var i november på lynvisit hos de danske styrker i den afghanske Helmand-provins. Her stillede han dem i udsigt, at Danmark skal regne med at have tropper i Afghanistan i endnu fem år. Det er målet, at nye afghanske styrker gradvis skal overtage kontrollen med området. Udenrigsministeren glædede sig over, at bønder i området synes interesseret i at skifte valmueproduktionen (til opium) ud med dyrkning af hvede.

Michael Seidelin er udenrigspolitisk medarbejder på Politiken. Anders Jerichow er kronikredaktør på Politiken og redaktør af Udenrigs.